

Franckesche Stiftungen zu Halle

Salomonis, Regum hominumque, peccati labe laborantium, sapientissimi, Proverbia & Ecclesiastes

Breithaupt, Joachim Just

Magdeburgi, 1717

VD18 11104074

Caput Secundum.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216270

Doctrinæ varios quisquis cumulare laborat
 Thesauros; queritur, varios se augere dolores^x,
 Se nisi munierit cœli medicamine largo^y.

CAPUT SECUNDUM.

Idem Salomo, constitutus inter res vanissimas, periculum olim fecerat tranquillitatis acquirendæ, saltem sibi, ut possessori; neque id uno, sed diversis modis. Et quidem lætitiâ primùm, magis effusâ: quam quieti adversam esse, agnovit illicò. 1, 2. Tum moderato vini usu, conjuncto cum agnitâ differentiâ humanæ sapientiæ & stultitiæ, sedulò scrutandâ: unde tot operæ artificialia consequuta sunt. 3.--10. Veruntamen hæc omnia, reperta sterilia: quoniam post se nihil relinquunt, tantis laboribus dignum. 11. Etiam si idcirco facillè manifestum fieret, sapientiam stultitiâ multò præstantiorem existere: nihilominus videbatur, eventus ultimus in hæc vitâ, post conatus præstantissimos, sapienti obtingere nullus alius, quàm qui stulto accidit; præsertim in eo, quòd heroum filii plerumque sunt degeneres. 12.--23. Quas ob causas confectum iterum est, neque hilaritatem per se, neque sedulitatem per se, neque utramque unâ, sic consideratam, hominem reddere felicem posse; nisi DEI O M. beneficio accesserit gratia Spiritûs sanctissimi: utpote qua demum instauratur animus ita, ut hic coram DOMINO integer, atque idoneus habeatur, in quo pax verè

(x) II, 22, 23. HILARIUS Episc. in Pf. CXXVI. §. 13. ad verba: Qui apponit scientiam, apponit dolorem. Quum enim veritatis cognitio voluntatem nostram ad profectum consequendæ utilitatis infliget; naturæ autem consuetudo voluntatem, scientem, se proficere oportere, detineat: profectus scientiæ, profectus doloris est. In tantum enim se per naturam detineri dolet, in quantum naturam sibi per cognitionem intelligit relinquendam. (y) ATHANASIUS, synops. Script. S. lib. 15. Per id, quòd omnia vanitatem dicit, futurorum bonorum æternitatem significat. Quapropter & omnia transcendens, hortatur, ut æternorum memoriam servemus, & sciamus, futurum aliquando, ut mundus hic præsens finiatur. Add. notata ex eodem ad IX, 1. a. XII, 3. 14. atque ex AUGUSTINO, ad VIII, 14.

verè divina resideat; quique, anxii & profani in locum, tanquam melior, non immeritò surrogetur. 24.--26.

INstiti y ego; ambiguus scisâ dum mente, volutans
Fortunæ morumque vias, fausta obvia tento y:

Eja age z, lætitiæ suavissima gaudia carpas

O cor dulce meum! sic te explorare, juvabit.

Experiare bonum in vitâ, videasque^a fruendo!

Ecce autem! quid multa? etiam vanum illud inane^b.

2. Extemplò dixi, de risu^c: insanus^d aberras,

Optima perturbans! &, de dulcedine sensûs:

En, quid agis^d?

3. Rursum in melius mea sensâ reflecto^e,

Cer-

PARALLELISMUS CAPITIS II.

(y) Conf. I, 16. (y) VII, 23. (z) IX, 7. c. Pr. VI, 6. (a) inf. 14. i. III, 12, 13, 14. 22. VII, 14. IX, 9. Pr. I, 4. b. (b) inf. 11, 15, 17, 19, 21, 23, 26, I, 2. e. (c) VII, 4, 6, 7. X, 19. oppos. VII, 3. conf. Pr. XIV, 13. a. XX, 1. (d) inf. 12, 13. I, 17. (d) BERNHARDUS, de modo benè vivendi. Audi sapientissimi Salomonis verba: Risum, deputavi errorem; & gaudio dixi: quid frustrâ deciperis? Error dicitur, quando aliud debet fieri, & aliud fit. Tunc ergò fit error, quando ille, qui debet plorare, ridet. Ideò risus dicitur error, quia, dum quisque ridet, diem mortis suæ ipse in mente suâ non habet. Verè frustrâ decipitur, qui in temporalibus gaudiis gaudet & letatur. Decipiuntur, qui gaudent in prosperitatibus hujus seculi: quoniam, si diem mortis suæ ad memoriam reducerent, prius peccata sua plorarent, quàm de rebus vanis riderent. Qui de rebus vanis rident, si mala, que passuri sunt, in mente haberent, non riderent, sed lugerent. Unde etiam Salomon ait Pr. 14. Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupabit. (e) conf. I, 13. c. d.

Certus, amare jugum haud fallax: & carnis honorem
 Sustentare quidem vini ^f tolerabilis usu;
 Attamen, ut superem vitium virtute, nec hujus
 Addubitem formam discernere ab indole turpi.
 Hinc predo magis atque magis, quo denique pacto
 Seria stultitiæ & fuga sit sapientia prima;
 Quidque sub axe ^b bonum, non vanescentibus ausis,
 Humanæ soboli ⁱ, quâcunque in parte dierum ^k.

4. Auxi hinc regalis fortunæ dona per artem:
 Splendida facta operum ^k magnum ac memorabile

nomen

Mox pepêrere mihi. Construxi augusta domorum;
 Culmina. plantatur quàm plurima vinea ^m regi;

5. Flos, olus, herba tenax hortorum: atque arbor a-
 mcœna

In Paradisorum ⁿ septs, lignique feracis

6. Omne genus. nec non piscinas ^o condere jussi,

Irri-

(f) IX, 7. X, 19. Pr. IV, 17. f. VI, 32. x. XXXI, 4. (g) conf. 2. d. I, 17. r.
 (h) I, 13. III, 1. conf. I, 3. g. (i) inf. 8. I, 13. VIII, 11. Pr. VIII, 31. u.
 (k) V, 17. VI, 12. (k) conf. I, 16. o. (l) VII, 4. Pr. IX, 2. 14. (m) Pr.
 XXIV, 30. XXXI, 16. Cant. II, 15. VIII, 11. (n) Cant. IV, 13. (o) AM-
 BROSIUS, lib. de Isaac & animâ. De naturalibus habes in Ecclesiaste
 dictum: Feci mihi piscinas aquarum, ad irrigandum ex his saltem
 germinantem. Neque te moveat, quòd pro puteo piscinas posuit: quia
 & Moyses puteum latitudinis dixit, eò quòd à solitudine omni & angustiis
 solvitur, qui mundum hunc piâ mente transcenderit. Non immerito ergò

Irriguum ut biberent arbuti germina fontem.

7. Ancillas servosque, domûs & pignora, vernas,
Nutrivi; pluresⁿ pecudes, pecudumque magistros,
Atque armenta boum, quàm quisquam aluisse re-
fertur

Illorum, me, qui Solymam coluere, priores.

8. Prætereà argenti pretiosum pondus & auri
Congessi^o: nec non, si esset regalibus aulis
Thesaurorum aliquid rarum, terrisque remotis.
Cantores itidem, modulatricesque paravi,
(Delicias^p hominum gentis^q) diversaque mixti
Instrumenta soni, ad concentum armata ciendum^r.

9. Quid plura? eminui, magnis splendoribus^r omnes
Unus ego vincens; Solymæa ut moenia nullum
Præteritis annis sint æquè experta potentem^s:
Et tanto, & tali, solers sapientia mansit^t.

10. Rem nullam subtraxi oculis^u: cupientibus, ultrò
Quæque optata dedi petere, atque capeffere prorsum;
Gaudia nulla vetans mihi pertentare medullas.
Namque laborandum sic duxi, ut pectus ovaret

Gg

De

piscinas habet Ecclesiastes, qui vidit, nullam abundantiam esse sub sole: sed, si quis abundare velit, in Christo abundet. (n) I, 16. p. (o) III, 5. (p) Pr. XIX, 10. o. Cant. VII, 7. (q) sup. 3. i. (r) Hieronymi interpretatio mystica, de vasis sapientie Christianæ, vid. sup. Pr. IX, 2. i. (s) sup. 4. k. (t) sup. 7. I, 16. (u) I, 4. l. (u) I, 8. Pr. IV, 25.

De quovis sudore suo; ceu portio^x nulla
 Inde redundaret potior, quàm dicta voluptas,
 Quâ cor exfiliens abstergit tædia rerum.

II. Cùm deinde ad legis normam revocata retorfi
 Lumina; &, intuitus manuumque opus^x omne
 mearum,

Exhaustamque operam, & tacitum molimen agendi;
 Eventumque vagum, ac plenas dulcedinis horas,
 Exigua ingentis molis solamina, vidi:

Quis mihi tum misero sensus? nisi, ut omnia falsis
 Ludere imaginibus, vitamque affligere^z, nôssem;
 Nec sub sole^a dari lucrum^b: si cuncta profanis
 Metitus modulis, nullo discrimine haberem
 Dulcia, dum mihi lex foret inconsulta libido.

12. Rursus eo in curas: quibus una Sophia colenda
 Se facilem monstret; quibus, Insipientia, vulgò
 Posthabitis, prodat sese, ac Dementia sedem^c
 Obfirmet. Mediis tunc in conatibus amplis,
 Exteriore situ sensa incurrentibus, æger
 Hæreo, quid prosint mihi: quid mereatur amores
 Iste homo tam multos, jam qui à plerisque creatus,

Post

(x) *inf.* 21. I, 3. III, 22. V, 18. VII, 13. IX, 6. 9. XI, 2. (x) V, 5. b.
 VIII, 14. (y) I, 2. e. (z) I, 14. b. (a) I, 3. g. (b) 13. I, 3. f. (c) I,
 17. q. r.

- Post patrem folio venturus in omnia parta *d*.
 13. Interea, melius patefacto corde, recepta est,
 Quæ nunquam mutata loco, sententia, possit
 Cedere: præ tenebris luci præstantia *e* quanta,
 Omnia cernenti discernentique viarum;
 Tanto à Stultitiâ quòd discrepet intervallo,
 Discutiens animo rerum, Sapientia, turbas.
 14. Sunt oculi solùm capiti sapientis *f* aperti:
 At contrà stolidus & cœca in caligine oberrat *b*.

Gg 2

Et

(d) *conf.* 18. (e) *conf.* 11. b. (f) 16, 19. IV, 13. VI, 8. VII, 5, 6. 8. 17. 20. 24. 31. VIII, 5, 14. 17. IX, 1. 11. 15. 17. *conf.* X, 2. 12. XII, 9. 11. Pr. III, 7. p. IX, 9. a. (g) 15, 16. IV, 5. 13. 17. V, 2, 3. VI, 8. VII, 5, 6, 7. 10. 25. IX, 17. X, 2, 3. 6. 12. 14. 15. Pr. I, 22. 6. VIII, 5. IX, 13. X, 23. XVII, 10. 16. XXIII, 9. XXVI, 4. XXIX, 11. (h) Pr. XVII, 24. GEIERUS. *Impius, non habet oculos in capite: sed, vel in manibus, temerè quidvis amplectens; vel in pedibus, quocunque fert impetus, ruens. Ita is, cum AMBROSIO, in Luc. XI. commentante: Sapientia, in capite; ætus, in manibus. Oculi enim sapientis, in capite ejus. Quia ille verè sapit, cujus animus in Christo est, & cujus interior oculus erigitur ad superna. Et ideo, sapientis oculi, in capite ipsius: stulti autem, in calcaneo, seu pedibus. Idem, in Hexaëm. I. VI, c. 9. In arce hæc, regalis habitat sapientia: ex illâ omnibus membris vigor cum providentiâ defertur. Propter oculos, ferunt medendi periti, cerebrum hominis in capite locatum; alios autem nostri corporis sensus, propter cerebrum, finitimo quodam esse domicilio constitutos. Initium autem arteriarum & insiti caloris, quo animantur & tepescunt vitalia, cor esse, plerique arbitrantur. Sensuum autem singulorum velut organum nervi sunt. Ideoq; mollius est ceteris cerebrum, quia omnes suscipit sensus: eò enim nervi referunt universa, quæ vel oculus viderit, vel auris audierit, vel odor inhalaverit, vel lingua increpuerit, vel os saporis acceperit. Erigit bucula ad cælum oculos; sed, quid spectet, ignorat. Erigunt fera, erigunt aves; omni-*

15. Et verò admirans ⁱ, quâ sorte, quod accidit illi,
 Huic contingat idem; fatumque unum omnibus æquè
 Eveniat ^k: cecidi altè animis, & pectore dixi.
 Non mihi, non aliud, quàm quale obtingit inertì,
 Accrevisse genus vivendi, horresco. quid ergò
 Contendi sapere, &, variâ artis, opumque datarum
 Vi summâ, annis, noctesque diesque laborem
 Persequor; ad finem ut certum, vel & ampliùs ^lultrà,
 Sensibus excurram? Sed, me compono; coërcens
 Dicta, & subiciens: Etiam hoc est vanum & inane ^m,
 Si quis in hac vitâ sectatur præmia pulchri.

16. Ipsa

*bus est liber aspectus: sed, solus inest homini, eorum, quæ aspiciunt, affectus
 interpret. Idem, de Noë & Arca, c. 7. Mens, in capite locata [secun-
 dum plurimorum sententiam, & maximè Salomonis; qui Eccl. 2. ait: Oculi
 sapientis, in capite ejus] quasi in aulâ imperiali, virtutum concilium sibi
 contrahit. Idem in Ps. Dav. I. Sensus sapientis, in capite ejus: quod re-
 ferri potest etiam ad Ecclesiæ præeminentes. Quanto magis ad ipsum
 CHRISTUM! ut suprâ, in Luc. XI. Et AUGUSTINUS, de Disci-
 plinâ Christi, c. 4. Christus Jesus est, qui docet. Cathedram in calo ha-
 bet; schola ipse in terra est: & schola ipse est corpus ipse. Caput igitur
 docet membra sua. Conf. Pr. IV, 23. q. VI, 32. x. & c. Pertinentia ad
 facultates animæ rationalis, & cerebro, & cordi adscribuntur: cere-
 bro magis, quæ sensuum, mentis & intellectus sunt; cordi magis,
 quæ intimi affectus ac voluntatis sunt. (i) sup. l. a. (k) III, 19. IX,
 2, 3. n. (l) VI, 8. n. VII, 11. 16. XII, 9. 12. Pr. XII, 26. XVII, 7. (m)
 sup. l. b. HIERONYMUS. Rursus cogitans, & diligenter mecum mente
 pertractans, sententiam meam vanam deprehendi. Non enim similiter sa-
 piens & insapiens habebunt in futuro memoriam, quando consummatio veniet
 universitatis, nequaquam pari exitu tenebuntur: quia hic ad refrigeria,*

16. Ipsa hîc famaⁿ viri, studiis usuque subacti,
 Non minùs, ac stulti, pernicipibus avolat alis;
 Nescia, in æternum consistere. quicquid in ore
 Coetibus hæsit heri^o, cedroque & marmore dignum,
 Venturis abdunt oblivia longa diebus.
 Unde stupens, gemui^p: ô! quæ tanta it noxa parentum
 Primævorum in nos; sapiens ac stipes ut uno
 Funere, ut uno ambo, ut mergantur funere eodem!
17. Sic odi^q ætatem: sic me malus abstulit error!
 Atqui equidem, talem fortunam, visus, amore
 Protenus indignam, meritò censere: nec isthoc
 Cordis in affectu sat tum rationis habebam.
 Oderam ego nimiùm: rebar quia mente superbâ,
 Quæ me cunque operum tenuissent sole sub^r omni,
 Esse mala^s; haud aliter, quàm, quòd dolor anxius
 idem,
 Quo constructa fuère, ea conservanda sequatur;
 Nec tamen aut stabile & constans, aut majus
 inepto
 Seu vano^r, valeant quidquam præstare futurum.

Gg 3

Quale

ille perget ad panam. (n) I, ii. x. conf. XI, 8. XII, 1. (o) I, io. u. (p) Pr.
 V, 12. x. (q) Pr. V, 12. VII, 36. XIII, 24. s. (r) I, 3. g. (s) I, 13. e. Pr.
 XX, 14. (t) sup. 1. b.

Quale aliquando quidem regnum cœleste resurget:
Verùm hoc impatiens, non quærit imagine fictâ.

18. Atque ideò infelix, quam me excussisse decebat,
Flamina nocebat ita, ut, quæ teste & iudice Phœbo
Antè laborâram scitè, execranda putarem.
Causa accedebat præcognita, sicut acerbus
Nuncius, ingeminans: proprium mihi sorte vel arte,
Cessurum omne homini, post me cui sceptrâ relinquo.

19. Quis scit x enim; arbitrii morum præstantis, an
excors,

Extiterit posthâc, quando iste laboribus unus
Est dominaturus, mea quot sibi dextra peregit,
Quæque relictura est solertia nostra sub axe
Ingenii monumenta mei? Quàm vanum & inane:
Hoc omninò etiam, nisi plus æterna petuntur!

20. Ventum ad supremum fuerat a: traxisse molestas
Per tot cœpta moras, sine fine & fœnore, tædet:
Præcipitant curæ, manibus dare tempus, amandi
Otia, quæ rupta haud unquam Sol visat ab alto;
Otia, quæ sese in truculenta negotia vertunt:

21. Donec erat tandem promptum, prædiscere crimen

Inte-

(u) I, 14. b. (x) I, 14. II, 24. III, 10, 16, 21. IV, 15. V, 12, 17. VI, 12. VIII, 1.
XXIV, 22. (y) 14. g. VII, 17. Pr. V, 18. VIII, 9. (z) sup. 1. b. (a) Veri
me. conf. I, 6. n. VII, 25.

Interius; quo mens, adeò confusa, repentè
Excidat inceptis vastis, cùm externa vacillat
Spes, migratque datam faciem. Ninium arrogat

armis

Nempe suis animi vis effera, si quid ab hausto
Rerum habitu ^b, ac nexu caussarum ^b, atque ordine
justo ^c,

Productum in lucem fuerit: quasi fors sit iniqua,
Quando superveniens, quem non optaveris, hæres
In constructorum, quæ non sua, parte ^d locatur.
Quod certè vani ^e specimen quoque; magnaquæ ^f pla-
ga ^g est,

Multa reluctanti: multò at fallacior ausus,
Desidiam suadens propter fastidia vitæ;
Antiquum ob lapsum nobis superanda ferendo.

22. Aut quid mortali remanebit denique firmum
Omnibus ex illis, crebro quæ corporis æstu,
Ac sævis animæ cum angoribus ^g, acta fuerunt?
Ni tu post obitum promissa paterna reportes.

23. Optima quæque dies, totumque timoribus ^h ævum
Transigitur: quos & subvexit ad æthera virtus,

Offi-

(b) I, 16, 17. Pr. II, 6. h. (c) I, 13. c post. IV, 4. V, 10. XI, 6. Pr. XXXI,
19. h. (d) sup. 10. x. Prov. XVII, 2. o. (e) I, 2. e. (f) VI, 3. VIII, 6.
X, 6. (g) I, 13. e. (g) I, 17. s. (h) I, 18. x.

Officiis ardensⁱ, immensa molestiaⁱ demum
 Tollit humo fessos^k; patitur nec jure ferarum
 Uti, ut nocte satis reddant sua corda quieti^l.
 O vanum! quid enim pro sedulitate reponit
 Terminus annorum, abrumpens rerum ultima fila?
 Quid? nisi *Spes*, galeâ necis umbram ac vincula vin-
 cens,

Remigio alarum *Fidei* supra astra volare,
 Et Lunæ, Solisque vias transcendere gaudet^m.

24. Ergò nihil veri invenies, terrena pererrans,
 Præterquam unam hominis pacem, quâ Spiritus ipsum
 Ipse Dei Sanctus secum unit; ut orbe caduco
 Celsior is comedatque bibatque^m, & læta laborum

Mem-

Ci) I, 18. u. (k) I, 13. f. (l) VIII, 16. Prov. III, 24. r. Cant. V, 2.
 (m) conf. I, 2. e. 18. y. XII, 14. (m) sup. 1, 2. inf. 25, 26. III,
 12, 13, 22. V, 17, 18. VII, 15. VIII, 15. IX, 7, 8. XI, 9, 10. Prov.
 XI, 17. XIII, 9. 12. 19. 25. XV, 13, 15. XVII, 22. GEIERUS,
 in h. l. Per hoc Edere & Bibere non intelligas epicuream corporis
 oppletionem aut belluationes: sed opponitur hoc tenaci hominis esuriei, cu-
 risq; illis vanis, quas & Salvator redarguit Matth. VI, 25. 34. præcipiens,
 ut fiduciâ in paternum Dei affectum habitâ, tranquille fruamur presentibus,
 de castino non ethnice solliciti. Idem, in Prolegomenis: Audito gaudii,
 cibi potusq; encomio, c. II, 24. III, 12. VIII, 15. &c. in conspectu semper ha-
 be insignes illas de sanctâ Dei reverentiâ, c. IV, 17. V, 1. seq. VIII, 12, 13.
 XII, 1. 13. de judicio extremo, c. III, 17. XI, 9. XII, 14. de elemosyna cha-
 ritatisq; studio, c. XI, 1. seq. de gaudii carnalis detestatione, c. II, 2. VII,
 2. seq. aliosq; plures locos. Et in c. III, 13. Ne homo, cognito hoc vani-
 tatis remedio, denuò de vanitate propriis viribus superatâ incipiat gloriari,

Membra gerens, animum doceat, quàm suavia mella
E sudorifero derivet Gratia nifu^m,

Hh

Gra-

ecce iterum hominis demonstrat nullitatem: nam hilaris illa bonorum fructio non est ex natura viribus, sed solius Dei liberale donum. Item, in c. VIII, 15. Pia hilaritas, optimum contra fortune imparitatem remedium. Ubi addit: Hilaritatem hinc non intelligi Epicuræam, ostendit inter ceteros etiam B. Augustinus lib. XVII. de Civit. Dei c. 20. AUGUSTINI verba sunt: Ecclesiasten in hac sententiâ, manducandi & bibendi, quam sæpe repetit plurimumq; commendat, non sapere carnales epulas voluptatis, satis illud ostendit, ubi ait: Melius est, ire in domum luctûs, quàm ire in domum potûs. Et paulò post: Cor, inquit, sapientium in domo luctûs, & cor insipientium in domo epularum. VII, 3, 4, 5. item, II, 2. Risiui dixi, insanis! & lætitiæ, quid facis? HIERONYMUS, in h. l. Quid boni est, aut quale Dei munus; vel suis opibus inhiare, & quasi scientem præsentem carpere voluptatem? vel, alienum laborem in proprias delicias vertere, & hoc putare donum esse Dei, si alienis miseriis & laboribus perfruamur? Bonum est itaque, veros cibos & veram sumere potionem; quos de agni carne & sanguine in Divinis voluminibus invenimus. Conferatur idem ad loca reliqua; unde cum GEIERO saltem hoc discere est, quòd hilaritas, quæ non hominis, sed Dei donum prædicatur, haud aliter sit talis, quàm quatenus omnem suam veritatem accipit è spirituali seu Evangelico principio; gaudio videlicet, oriundo ex DOMINI gratiâ. Nehem. VIII, 10. 1. Cor. X, 30, 31. Col. III, 17. Philpp. IV, 4. Neque enim tantum de gratiâ generali, ut Act. XIV, 16, 17. hic agitur, Eccles. II, 24, 25, 26. verum etiam de speciali, secundum quam homo est bonus coram Deo, præ peccatore, ita, ut DEUS opera ejus approbet, IX, 7. Ex quo fundamento, & respectu primario, Hieronymus, posterioris hujus loci antecedens illud: Veni, comede in lætitiâ panem tuum, & bibe in corde bono vinum tuum! rectè affirmat, vocem esse illius Ecclesiastæ, qui in Evangelio loquitur: Joh. VII, 37. Qui sitit, veniat ad me, & bibat! Et in Proverbiis: IX, 5. Venite, comedite panes meos, & bibite vinum meum! Conferantur & infra Geieriana ad IX, 8. m. (m) Pr. X, 22. XXXI, 18.

Gratia viva poli. nam vidi ego, temporis usu,
Immortale bonum non unquam è viribus ortum
Humanis, auctumve: datumque, ex Numinis altâ

25. Æterni manare manu". Prosperrima testor
Fata mea: ecquis enim est, præ me cui dona be-
nigna

Fortuna obtulerit; tam, maturare suorum
Expediendam operam, mensæ quàm munere vesci?

26. De ratione boni mens vera hæc denique constat:

Quem pietate gravem clementia iusta JEHOVÆ
Conspicit, huic addit prudentis. sensâ recessus
Conscia; quæque sciant, res indagare latentes,
Lætitiâque malis divinam adhibere levandis.
Sin homo non curat vitium lethale veneni
Eradicandi; nugis quia gaudia ineptis
Polluit, ac plagas, medicaminis instar amari,
Abjicit effrenus: tali, ceu turbidus Atlas,
Solliciti squaloris onus q coelo imminet atrum;
Impositumque, incumbit: ut aggreget, asper, avarus,
Accumuletque invisus opes; quas deinde bonorum
Non nulli det habere Deus, prioribus Ipsum

Qui

(n) IX, 1. Pr. VI, 5. Es. I, 12. (o) sup. 21. (p) 24. m. (p) V, 5. d. VII,
17. 26. VIII, 12. IX, 2. 18. Pr. V, 22. XI, 31. XIII, 22. XIV, 21. Ps. CIV, 34.
(q) I, 13. f. Pr. X, 22. XXIII, 4. XXVIII, 8. (r) XXVIII, 8.